

SYLABUS PRZEDMIOTU – SZKOŁA DOKTORSKA
CYKL KSZTAŁCENIA OD 2021 DO 2025
CYKL KSZTAŁCENIA OD 2020 DO 2024

OGÓLNE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE				
Tytuł przedmiotu	Kamienie szlachetne i ozdobne w kontekście archeologicznym – znaczenie barwy, występowanie, badanie pochodzenia			
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Uniwersytet Rzeszowski, Instytut Archeologii			
Typ przedmiotu (<i>obowiązkowy, fakultatywny</i>)	Przedmiot obowiązkowy			
Rok/semestr	Rok II i III, semestr letni			
Dyscyplina	archeologia			
Język wykładowy	j. polski			
Imię i nazwisko koordynatora przedmiotu	Dr hab. inż. Joanna Trąbska, prof. UR			
Imię i nazwisko osoby prowadzącej/osób prowadzących przedmiot	Dr hab. inż. Joanna Trąbska, prof. UR			
Wymagania wstępne	Brak			
STRESZCZENIE PRZEDMIOTU (syntetyczny opis treści oraz celów przedmiotu; 100-200 słów)				
<p>Celem przedmiotu jest wprowadzenie studentów w zagadnienia gemmologii w aspekcie zastosowań kamieni i innych substancji określanych jako szlachetne w przeszłości, w kontekście archeologicznym i historycznym. Omówione zostaną zagadnienia umożliwiające wstępną identyfikację tych substancji, cechy ich deterioracji oraz opieka nad nimi. Opisane zostaną metody badawcze stosowane w laboratoriach gemmologicznych. Opisana zostanie większość rodzajów kamieni i substancji szlachetnych (minerałów, mineraloidów, skał i biolitów). Zostaną podane przykłady ich zastosowania oraz eksploatacji w przeszłości. Zostaną poruszone problemy współczesnych kamieni i substancji szlachetnych, nowych rodzajów oraz znaczenia ekonomicznego.</p>				
EFEKTY UCZENIA SIĘ DLA PRZEDMIOTU I METODY WERYFIKACJI				
Symbol efektu uczenia się	Zakładane efekty uczenia się	Odniesienie do efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomie 8 PRK (symbol)	Forma zajęć dydaktycznych (w., ćw., itp.)	Metody weryfikacji (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt itp.)
Wiedza Lp.				
1.	W stopniu umożliwiającym rewizję istniejących paradygmatów – światowy dorobek, obejmujący podstawy teoretyczne oraz zagadnienia ogólne i wybrane zagadnienia szczegółowe – właściwe dla archeologii	P8S-WG/1	W, ćw	Egzamin ustny
2.	Główne tendencje rozwojowe w aspekcie badań surowcowych, w tym gemmologicznych, na potrzeby archeologii	P8S-WG/2	W, ćw	Egzamin ustny
3.	Metodologię badań naukowych	P8S-WG/3	W, ćw	Zaliczenie na ocenę
Umiejętności Lp.				
1	Wykorzystywać wiedzę z różnych dziedzin nauki (archeologii i geologii) do twórczego identyfikowania i innowacyjnego rozwiązywania złożonych problemów lub	P8S-UW/1	W, ćw	Egzamin ustny

	wykonywania zadań o charakterze badawczym, a w szczególności: - definiować cel i przedmiot badań naukowych, formułować hipotezę badawczą, - rozwijać metody, techniki narzędzia badawcze oraz twórczo je stosować, - wnioskować na podstawie badań naukowych			
2.	Dokonywać krytycznej analizy i oceny wyników badań	P8S-UW/2	w., ćw.	Egzamin ustny
3	Inicjować debatę	P8S-UK/3	W, ćw	Dyskusja podczas zajęć
4	Uczestniczyć w dyskursie naukowym	P8S-UK/4 P8S-UK/1 P8S-UK/5	W, ćw	Dyskusja podczas zajęć
5	Upowszechniać wyniki działalności naukowej	P8S-UK/2	W, ćw	Dyskusja podczas zajęć
Kompetencje społeczne Lp.				
1	Uznawania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych	P8S-KK/3	W, ćw	Dyskusja podczas zajęć, egzamin ustny
2.	Krytycznej oceny badań naukowych	P8S-KK/1	w., ćw.	Dyskusja podczas zajęć, egzamin ustny
3.	Inicjowania działań na rzecz interesu publicznego	P8S-KO/2	w., ćw.	Dyskusja podczas zajęć, egzamin ustny

FORMY ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH, WYMIAR GODZIN I PUNKTÓW

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Lab.	Prakt.	Inne	Liczba pkt. ECTS
IV i VI	5h	10h	-	-	-	0

METODY DYDAKTYCZNE

Wykład z zastosowaniem prezentacji, analiza i dyskusja przypadków.

TREŚCI PROGRAMOWE

1. Współczesne definicje i podziały w obszarze gemmologii i ich odniesienie do dawnych klasyfikacji kamieni szlachetnych. Szlify i multiptyety.
2. Kamienie tzw. szlachetne w świetle traktatów – nazewnictwo, pochodzenie, stosowanie, „fałszerstwa”.
3. Podstawowe cechy diagnostyczne kamieni szlachetnych. Metodyka badań gemmologicznych, laboratoria gemmologiczne w Polsce i na świecie.
4. Charakterystyka gemmologiczna grup kamieni szlachetnych, przykłady ich zastosowania w kontekście archeologicznym i historycznym, cechy szczególne i badania identyfikacyjne, badania proveniencji. Minerale - diament, rubin, szafir, szmaragd, tanzanit, spinel, granat, fluoryt, cyrkon, topaz, turmalin, jadeit, grupa chalcedonu (agat, karneol, heliotrop, chrozopraz, praz, onyks), grupa kwarcu (ametyst, cytryn, morion). Mineraloidy i substancje bezpostaciowe – grupa opalu, szkło szlachetne (naturalne i wytworzone przez człowieka).
5. Jak wyżej – biolity – bursztyń, gągaty, sapropel, antracyt, perły.
6. Jak wyżej – skały – jadeit (jako skała), lapis lazuli, sodalit, listwienit, berezyt, czarait.

7. Współczesne kamienie szlachetne – tanzanit, cyrkonie, aurora borealis i inne.
8. Degradacja kamieni szlachetnych. Opieka nad kamieniami szlachetnymi.
9. Współczesne aspekty ekonomiczne obrotu kamieniami jubilerskimi. Muzealne zbiory gemmologiczne w Polsce i na świecie.

WARUNKI ZALICZENIA PRZEDMIOTU (KRYTERIA OCENIANIA)

WYKŁADY – EGZAMIN USTNY

BARDZO DOBRY – AKTYWNOŚĆ NA ZAJĘCIACH, UMIEJĘTNOŚĆ DOBORU METOD BADAWCZYCH, UMIEJĘTNOŚĆ INTERPRETOWANIA WYNIKÓW BADAŃ, ZNAJOMOŚĆ CECH DIAGNOSTYCZNYCH OMAWIANYCH SUBSTANCJI, ZNAJOMOŚĆ ŚRODOWISK ICH WYSTĘPOWANIA

DOBRY PLUS - AKTYWNOŚĆ NA ZAJĘCIACH, UMIEJĘTNOŚĆ DOBORU METOD BADAWCZYCH, UMIEJĘTNOŚĆ INTERPRETOWANIA WYNIKÓW BADAŃ, ZNAJOMOŚĆ WIĘKSZOŚCI CECH DIAGNOSTYCZNYCH OMAWIANYCH SUBSTANCJI, ZNAJOMOŚĆ ŚRODOWISK ICH WYSTĘPOWANIA

DOBRY - AKTYWNOŚĆ NA ZAJĘCIACH, UMIEJĘTNOŚĆ DOBORU METOD BADAWCZYCH, UMIEJĘTNOŚĆ INTERPRETOWANIA WYNIKÓW BADAŃ, ZNAJOMOŚĆ CZĘŚCI CECH DIAGNOSTYCZNYCH OMAWIANYCH SUBSTANCJI, ZNAJOMOŚĆ ŚRODOWISK ICH WYSTĘPOWANIA

DOSTATECZNY – OBECNOŚĆ NA ZAJĘCIACH

CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY DOKTORANTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny realizowane w kontakcie bezpośrednim wynikające planu z studiów	15h
Inne z udziałem nauczyciela (udział w konsultacjach, egzaminie)	2h
Godziny realizowane samodzielnie przez studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	10h
SUMA GODZIN	27h
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	0

LITERATURA

Literatura podstawowa:	Heflik W. 1989. Kamienie ozdobne Polski. Warszawa Heflik W., Natkaniec – Nowak L. 2011. Gemmologia. Kraków Łapot W. 1999. Gemmologia ogólna. Katowice Łapot W. 2000. Gemmologia szczegółowa. Vademecum. Katowice Schumann W. 2004. Kamienie szlachetne i ozdobne. Warszawa Żaba J. 2003. Ilustrowany słownik skał i minerałów. Katowice Artykuły z czasopism archeometrycznych, geologicznych, gemmologicznych i muzealnych.
Literatura uzupełniająca:	Maslankiewicz K. 1983. Kamienie szlachetne. Warszawa Medenbach O., Sussieck-Fornefeld. 1995. Minerale. Lexykon przyrodniczy. Warszawa Sachanbiński M (red.) 1984. Vademecum zbieracza kamieni szlachetnych i ozdobnych. Warszawa Sobczak N., Sobczak T. 1998. Wielka encyklopedia kamieni szlachetnych i ozdobnych Sobczak T., Sobczak N. 1995. Perły. Warszawa

--	--